

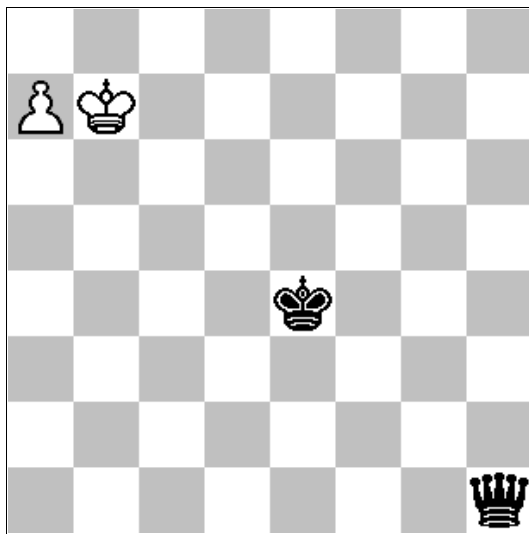
Een (on)aardige schaakles over het eindspel

door Karel Schoenmaker

En de vader is bezig om zijn zoon Dennis schaakles te geven. De afgelopen tijd zijn alle zaken aangaande het elementaire gedoe rond bewegen van stukken en matgeven de revue gepasseerd. Zo langzamerhand is het tijd voor het eindspel, en na de basiseindspelen van stukken tegen koning en stukken tegen pionnen volgt vandaag het slot: het eindspel van dame tegen pion.

Nu heeft Dennis vanavond een beetje pech. Pa kijkt behoorlijk chagrijnig en zijn humeur is vandaag niet de beste die Dennis zich van het afgelopen jaar kan herinneren. Nadat ze samen nog even naar enkele partijen van zoonlief van de afgelopen weken hebben gekeken wordt het tijd voor een klein stukje schaaktheorie.

Vader zet het bord klaar, onderwijl het thema meedelend: “vanavond gaan we het weer over eindspelen hebben. Nu eens een keer een eindspel met ongelijksoortig materiaal. Het is een eindspel dat je in de praktijk af en toe tegen zult komen. Wees dan voorbehoed op de geheimen die dit eindspel met zich meedraagt. Het gaat vanavond over de dame tegen de pion”. “Nou ja” roept Dennis “dat lijkt me vrij eenvoudig gewonnen voor de dame. Dat is immers het sterkste stuk van het bord, en een pion is echt geen partij voor een dame ... toch, pappa?”. Bij de laatste woorden begint de weifeling in de stem van Dennis door te klinken. “Oke” zegt vader “we zullen zien. Als eerste dan maar deze stelling, jij mag in deze stelling met de dame winnen tegen mijn pion”.

en Dennis begint enthousiast aan zijn opgave:
1.Dh7† Kb8 2.Dg8† Kb7 3.Df7† Kb8 4.De8† Kb7
5.Dd7† Kb8

en hij verzinkt in gedachten, en dan ineens veert hij op om na

6.Db5† Kc7 7.Da6 Kb8 8.Db6† Ka8

weer in gepeins te verzinken; ditmaal komt er geen opverende gedachte in het hoofd van zoonlief op, en na een tijdje zegt vader “remise?”. Deze opmerking kost in ieder geval een boze blik van de fanatieke zoon richting zijn vader. Een stelling van de supersterke dame tegen zo’n slap pionnetje niet kunnen winnen, dat gaat toch wel te ver. En dan roept Dennis “waarschijnlijk heb ik het niet goed aangepakt, ik wil het nog een keer proberen”. De

goede vader staat dit natuurlijk toe, maar nadat het ritueel zich enige malen heeft herhaald stelt hij wat nors vast “dus toch remise”. Grommend en mokkend berust Dennis hier in.

“Oke”, zegt vader, “dan zullen we eens kijken of ik het er beter van af breng”, en zet de volgende stelling op het bord

en vol overgave begint hij aan zijn taak:

1.Dh2 Kf1 2.Df4† Ke2 3. Dg3 Kf1 4.Df3† Kg1
5.Kb7 Kh2 6.Df2 Kh1 7.Dh4† Kg1 8.Kc6 Kf1
en zoonlief begint nattigheid te voelen
9.Df4† Ke2 10. Dg3 Kf1 11.Df3† Kg1 12.Kd5
Kh2 13.Df2 Kh1 14.Dh4† Kg1 15.Ke4 Kf1 16.Kf3
g1D

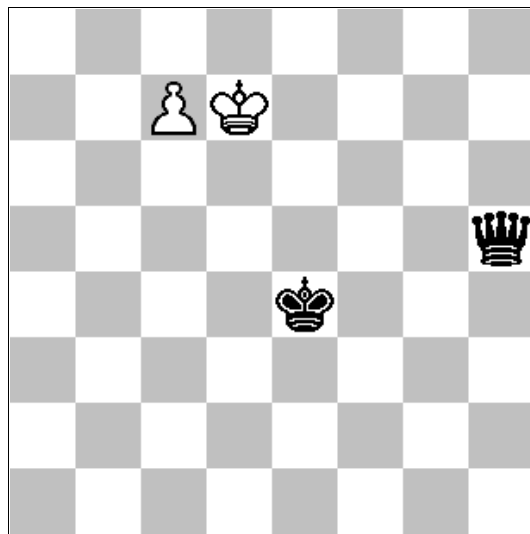
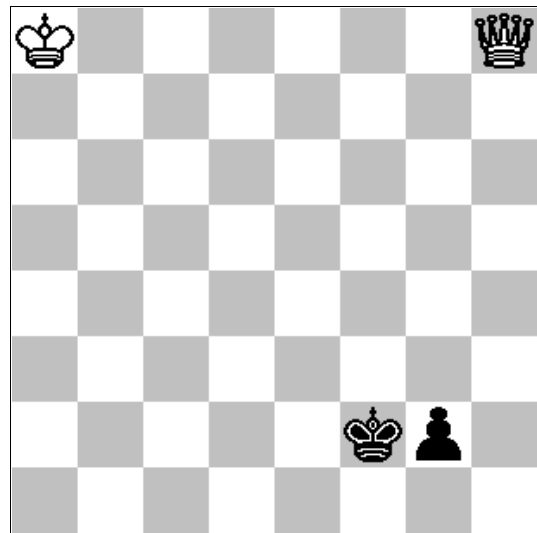
onder het geroep van een luid “yes!”

17.Dc4† Ke1 18.Dc1‡

en zoonlief realiseert zich wat er gebeurd is, vader heeft deze gewonnen. Dennis begint nu ook wat nukkig en nors te worden. Zeker nadat vader toelicht “zie je nu wel, hoe simpel een eindspel van dame tegen pion te winnen valt”.

Zoonlief is echter niet zo snel te vangen: “dat kwam natuurlijk doordat jij zonet een randpion had, en met randpionnen is het anders dan met de andere pionnen, dat weet ik nog vanuit de lopereindspelen”, roept hij luid.

Waarop vader luchtig antwoordt “nou, dat zullen we dan wel eens zien, maar dat betekent dat we nog een stelling moeten uitspelen; jij krijgt dan weer de dame en mag winnen tegen mijn pion”.

“oke, da’s dus inderdaad een makkie” antwoordt Dennis

1...Dd5† 2.Ke7 Dc6 3.Kd8 Dd6† 4.Kc8 Kd5
5.Kb7 Db4† 6.Ka6 Dc5 7.Kb7 Db5† 8.Ka7 Dc6
9.Kb8 Db6† 10.Ka8

en nog voordat vader zijn koning heeft losgelaten heeft Dennis met een kreet pion c7 reeds te pakken om daarna hard door zijn vader op een schaakregel gewezen te worden: “remise dus!”

En nu pas zien ze allebei dat de witte koning pat staat op a8.

Nu begint Dennis toch enigszins geïrriteerd te raken en begint met het gebruikelijke “nou ja, daar zul je het hebben, heb ik onderweg zeker iets fout gedaan” en de stelling en het spel wordt herhaald.

Telkens is de uitslag remise! En op het moment dat zoonlief zich erbij heeft neergelegd dat ook dit eindspel niet te winnen is stelt vader vast “dan moeten we dus nog één partij spelen, waarbij je kunt laten zien wat je van de afgelopen drie partijen hebt geleerd” en hij zet op het bord:

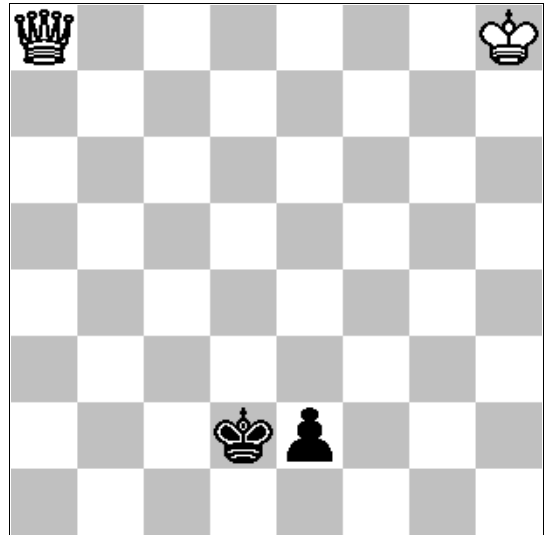
“nou, laat maar eens zien wat je waard bent”

1.Dd5† Kc3 2. De4 Kd2 3.Dd4† Kc2 4.De3 Kd1
5.Dd3† Ke1 6.Kg7 Kf2 7.Dd2 Kf1 8.Df4† Kg2
9.De3 Kf1 10.Df3†

en de wanhopige zoon krijgt nu echt een rood
hoofd, het zal toch niet waar zijn en vol
vertwijfeling volgt er

10... Ke1 11.Kf6 Kd2 12.Df2 Kd1 13.Dd4† Kc2
14.De3 Kd1 15.Dd3† Ke1 16.Ke5 Kf2 17.Dd2
Kf1 18.Df4† Kg2 19.De3 Kf1 20.Df3† Ke1
21.Ke4 Kd2 22.Dd3† Ke1 23.Kf3 Kf1 24.Dxe2†
Kg1 25.Dg2‡

waarna vader, die wellicht inmiddels in een iets
beter humeur is geraakt, met weinig gevoel voor
humor vaststelt “en ik win”.

Daarna maakt hij de beslissende opmerking “dat maakt inmiddels 3-1 voor mij, en dat terwijl jij dit eindspel toch als simpel gewonnen inschatte, Dennis!”. Het vervolg laat zich raden met zo’n fanatiek nageslacht; zoonlief verlaat stampvoetend en mopperend de schaakles waarbij hij hardvochtig zaken vaststelt als “geen leuke schaakles” en “je hebt vast en zeker gemeen gespeeld”. Het humeur van de zoon is in ieder geval minstens gedaald tot het niveau dat zijn vader aan het begin van de training had.

Hopelijk wordt de volgende schaakles weer net zo gezellig en leuk als anders, want uiteindelijk is schaken hartstikke leuk!

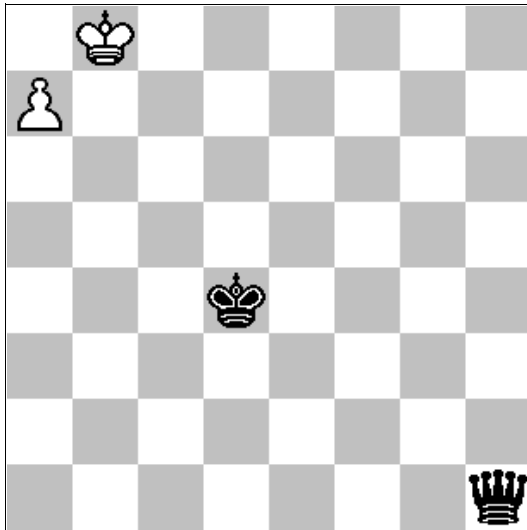
Naschrift:

1. de uitslagen van de genoemde eindspelen kloppen; ze kunnen probleemloos wit-zwart en naar de andere speelhelft gespiegeld worden.
2. bij het melden van de kloppende uitslagen moet nog wel de toevoeging dat bij de twee remise-eindspelen er een zone is waarin de vijandelijke koning zich niet mag bevinden, anders is het alsnog gewonnen voor de koning met de dame.

Voor de genoemde stelling 1 wint zwart alsnog indien zijn koning binnen het kwadrant a4-d4-d5-e5-e8 bevindt. Dan lukt het dus om zwart mat te zetten.

Voor stelling 3 is het kwadrant veel kleiner: a5-c5-c6-d6-d8

Als voorbeeld geef ik hier de matvoering bij stelling 1 met de zwarte koning op d4:

1...Dh8† 2.Kb7 Dg7† 3.Kb8 Df8† 4.Kb7 De7†

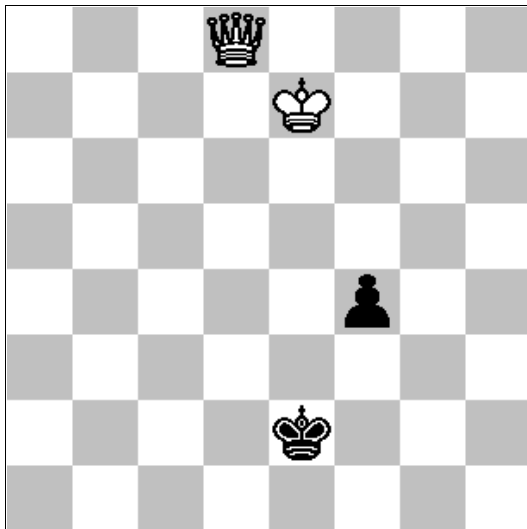
5.Kb8 Dd8† 6.Kb7 Dd7† 7.Kb8
ten opzichte van de diagramstelling is enkel de
zwarte dame verhuisd naar d7, zwart is ook hier
aan zet

7...Kc5 8.a8D Kb6

en ondanks het materiële evenwicht is wit niet in
staat het mat te vermijden

indien de zwarte koning op bijvoorbeeld d5 stond,
dan kan hij Kd6 spelen waarna op a8D Dc7‡ volgt

Tot slot een mooie stelling om de curiositeit van dit type eindspel te illustreren:

zwart aan zet houdt remise:

1...f3 2.Dwillekeurig f2

en de bekende remisestelling is bereikt

Bron: o.a.

Schuster & Bij de Weg; Het grote schaakboek

Een aanrader voor elke beginnende schaker van boven de 18. Een prachtig boek waarin de schaaktheorie op een behoorlijk verteerbare manier wordt aangeboden, en waarbij veel verhalen uit de schaakgeschiedenis zijn toegevoegd om het geheel luchtig en niet al te theoretisch te houden. Tegenwoordig af en toe verkrijgbaar bij De Slegte!!